

Γιάννης Ξανθούλης

Νόρα Πυλώραφ, Συνένοχοι, Εκδ. Ψυχογιός

Στο εξώφυλλο ένα ηλιοτρόπιο ταλαιπωρημένο, μάρτυρας προφανώς όσων έγιναν εκείνη την αποφράδα στάση ενός τρένου προς τη Γερμανία πριν από μισό αιώνα.

Το βιβλίο της Νόρας Πυλώραφ είναι επίκαιρο με τον τρόπο που ο παιγνιώδης δαίμων του παρελθόντος βρίσκει αφορμές να φρεσκάρει επώδυνα την ιστορία. Τα γεγονότα, δραματικά ή ευτράπελα, στο μυθιστόρημα «Συνένοχοι» έχουν μπλεχτεί ανεπανόρθωτα στον ιστό της πόλης που ζει η συγγραφέας, την Θεσσαλονίκη.

Θεσσαλονίκη, εξάπαντος τραυματική.

Θεσσαλονίκη, θυμωμένη και σοβαρή με τον ιδιότυπο επαρχιωτισμό της

Θεσσαλονίκη των τύψεων από τον φόβο της αποκαλύψης κυρίως για όσα είδε, έζησε και αποσιώπησε την τραγική εποχή της προσαγωγής των Εβραίων της στα ναζιστικά κρεματόρια.

Θεσσαλονίκη, με ευρωπαϊκό προσανατολισμό και βαλκανικά αθεράπευτα οίστρο.

Θεσσαλονίκη, βαθιά φιλότιμη αλλά και ασύμμετρα κυνική και αδιάφορη...όπως εξάλλου όλες οι μεγάλες πόλεις που διαιωνίζουν τον ύποπτο κοσμοπολιτισμό τους.

Οι «Συνένοχοι» είναι ένα μυθιστόρημα παρέας με εφιαλτικό δεσμό εξαιτίας του βιασμού μιας νέας γυναίκας σε μια στάση του τρένου. Τόσο απλά: Τότε που το τρένο - στη δεκαετία του 60 - ήταν η μοναδική σχεδόν επιλογή εξόρμησης προ τη Γερμανία. Μέσω του σχετικά νεόκτιστου επιβλητικού για τα ελληνικά δεδομένα σταθμού της Θεσσαλονίκης.

Το τρένο ξεκινάει, χώνεται αναπόφευκτα στο γιουγκοσλαβικό έδαφος. Σ'ένα κουπέ θα συνυπάρξει ένα ενδιαφέρον μωσαϊκό τύπων Βορειοελλαδιτών και ένα νέο κορίτσι. Απ'αυτά με τα

μακριά πόδια και τον αέρα της μεταπολεμικής Ευρώπης. Των προχωρημένων και αξιοθεάτων για τα ελληνικά δεδομένα. Ακόμα και για μια κατ'ευφημισμό «συμπρωτεύουσα», όπως η πόλη του Αγίου Δημητρίου. Είναι οι συνένοχοι συνταξιδιώτες, που δε θα κάνουν τίποτε να τη βοηθήσουν όταν θα της επιτεθούν μέσα στα χωράφια οι βιαστές της. Το κορίτσι θα υποστεί την ερωτική κάψα των ανδρών των χωραφιών. Και ώσπου να συνέλθει, το τρένο θα έχει ήδη φύγει.

Μετά από πολλά χρόνια η παρέα εκείνου του κουπέ θα λογοδοτήσει. Τα υπόλοιπα όταν διαβάσετε το μυθιστόρημα της κ. Πυλώραφ θα μάθετε τι έγινε..

Οι Θεσσαλονικείς συγγραφείς φυσικό είναι να δίνουν προτεραιότητα στους μύθους της γενέτειράς τους. Και η Θεσσαλονίκη ως η πλέον λογοτεχνικά αυτονομημένη πόλη, έχει δημιουργήσει στο σαλονικιώτικο αυτό ύφος τη δική της σχολή. Κάποιοι δε συμερίζονται τούτη την άποψη, είναι όμως γεγονός πως το ιστορικό βαρόμετρο της πόλης τους καθόρισε ως ένα βαθμό τα θέματα των συγγραφέων.

Τα τελευταία χρόνια πέρα από τους ίδιους τους Εβραίους-Θεσσαλονικείς συγγραφείς και Έλληνες συνάδελφοί τους ανοίγουν όλο και πιο τολμηρά επώδυνα κεφάλαια για τη ζωή, για το χαμό και τις κατοπινές αποσιωπήσεις στο εβραϊκό ζήτημα. Πέρα από συναισθηματισμούς και αναμνησιολογικές αναφορές φανερώνουν ή και καταγγέλλουν γεγονότα που αποτελούν αναφαίρετη αλήθεια της γκρίζας Θεσσαλονικιώτικης ιστορίας.

Στους «Συνενόχους» επιχειρεί τη δική της προσέγγιση η Νόρα Πυλώραφ. Όμως σίγουρα δεν πρόκειται για βιβλίο αποτίμησης μόνο των τραγικών εβραϊκών γεγονότων επί ναζιστικής κατοχής.

Είναι και οι άλλοι Έλληνες-υπερέλληνες που συμβάλλουν στην κοινωνική διαστρωμάτωση της πόλης. Είναι οι άνθρωποι με την κληρονομιά μιας πάγιας πονηριάς-λαμογιάς, οι βολικοί μοιρολάτρες, οι τόσο δημοφιλείς παθητικοί θεατές με τις μεγαλοστομίες και τους θυμούς από θέση ασφαλούς

χασμουρητού. Είναι οι χαρακτήρες που μας καθορίζουν όλους μας, και δυστυχώς δεν κρύβεται, σαν λαό χαμένο στη δίνη μιας θολής πατριδογνωστικής υπεροψίας.

Στους «Συνένοχους» η μυθολογία των ηρωικών μας ελαττωμάτων αποκτά πολύ πιο σαφή υπόσταση απ'ότι στα άλλα δυο της μυθιστορήματα. Δηλαδή, την «Ανάσα στο σβέρκο» και στο «Διαμαντένιο Αλφα». Εδώ το παραμύθι ματώνει και πονά. Και η πληγή προξενείται όχι απαραίτητα στη συγκεκριμένη αφετηρία του ταξιδιού της ιστορίας, την Θεσσαλονίκη. Οι χαρακτήρες δεν απηχούν μόνο τον τοπικό ζόφο και τις εμμονές της πόλης που καθορίζει τη συγγραφέα. Αφορούν όλον τον ελλαδικό χάρτη, όλη την κουρασμένη μας ηθική που πάει δυστυχώς από το κακό στο χειρότερο. Πράγμα που το αποδεικνύουν περίτρανα οι καταστάσεις που ζούμε καθημερινά ή που πληροφορούμαστε από τη φαντασμαγορική καταιγίδα της υπερπληροφόρησης. Υπερπληροφόρηση που ο ανθρώπινος νους αδυνατεί να αφομοιώσει και έτσι τα περισσότερα γεγονότα απλοποιούνται, χάνονται και απομένει μόνο η επίγνωση μιας ήττας. Ηττας του ανθρώπου και και ημών των ιδίων.

Στο μυθιστόρημα «Συνένοχοι» ένα γεγονός ανάβει τη φλόγα της εκδίκησης, της ανθρώπινης τιμωρίας με το επίχρισμα της αυτοδικίας αφού η εξ ουρανού δικαιοσύνη αμφισβητείται, Έτσι αναλαμβάνει δράση το θύμα σε ένα γοτθικό θα έλεγα φόντο, θύμα που στο μεταξύ όπως η γηραιά κυρία Κλαίρη Ζαχανασιάν στο σχετικό έργο του Ντίρενματ έχει αναδείξει τα τραύματά του σε καθεδρικό (ναό;) του πλούτου και της δύναμης. Προσωπικά αυτού του είδους οι ιστορίες με γοητεύουν πάντα, ίσως γιατί μου αρέσει να αποδίδεται δικαιοσύνη σωστά πέρα από την αθροιστικά πονηρή επιείκεια των νόμων. Στο μυθιστόρημα της κ. Πυλόρφω τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά γιατί οι ήρωές μας με τη λογική της ένστασης και τα όποια δικαιολογητικά τους, αναγκάζονται να ξεσκονίσουν τις τύψεις τους, όσοι δηλαδή είναι σε θέση να παράγουν τύψεις.

Σε μια τέτοια θλιβερή εποχή με κρίση αξιών και εθισμό στις τεχνολογικές ευκολίες που μας αποξενώνουν από την ίδια μας τη φύση, οι «Συνένοχοι» θα αισθανθούν το ρίγος του φόβου, της απειλής, της τιμωρίας, νιώθοντας ανίσχυροι μπροστά στη Νέμεση.

Το βιβλίο της Νόρας είναι μυθιστόρημα αλλά ακόμα και έτσι σε καιρούς ασύδοτους και ατερμάτιστους όπου όλα σχεδόν νομιμοποιούνται σε βάρος του ήθους, δίνει μια φλούδα παρηγοριάς στον αναγνώστη, παρηγοριά περί δικαίου... με την επισήμανση ότι και ο πιο αρματωμένος με χρυσές κάρτες χλιδής και σούπερ τεχνολογική αρματωσιά φοβάται το φόβο του εαυτού του.

Ευχαριστώ .